

ВПЛИВ НЕОРЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТІВ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

Тетяна Талько, Ірина Бунакова

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

Анотації:

Поширення на теренах вітчизняної культури неорелігійних культів актуалізувало питання про їх місце у процесі суспільних перетворень, які відбуваються в Україні, а також стало спонукою до аналізу особливостей їх впливу на формування національної ідентичності молоді. Проблема взаємодії традиційної для нашого народу християнської релігійної ідентичності з сучасними неорелігійними ідентичностями, виявлення їх місця у процесі сучасного націєтворення й ролі в становленні ідентичності молоді є предметом дослідження.

Талько Татьяна, Бунакова Ирина. Влияние неорелигиозных культов на формирование национальной идентичности украинского студенчества.

Распространение на территории современной Украины неорелигиозных культов актуализировало вопрос об их месте в отечественной культуре и особенностях влияния на процесс национальной самоидентификации молодежи. Проблема взаимодействия традиционной для нашего народа христианской религиозной идентичности с современными неорелигиозными идентичностями, выявление их места в процессе современного национального строительства и роли в становлении идентичности молодежи является предметом исследования.

Tal'ko Tetiana, Bunakova Iryna. The effect of neo-religious cults on the formation of Ukrainian students' national identity.

The spread of neo-religious cults on the territory of today's Ukraine actualized the question of their place in the national culture and of their influence on the process of national self-identity of young people. The subject of research is the problem of the interaction of the Christian religious identity which is traditional for our people with the modern neo-religious identities, identifying of their place in the process of the modern national-building and the role in the formation of the youth identity.

Ключові слова:

релігійна ідентичність, національна самоідентифікація, неорелігійні культури, неоязичництво, неохристиянські рухи, неоорієнталістські культури, сцієнтистські культури.

религиозная идентичность, национальная самоидентификация, неорелигиозные культы, неоязычество, неохристианские движения, неоориенталистские культы, сциентистские культы.

religious identity, national self-identity, neo-religious cults, neo-paganism, neo-Christian movement, neo-orientalistic cults, scientist cults.

Актуальність запропонованого дослідження зумовлена тим, що в модерних і постмодерних суспільствах християнська релігійна ідентичність, яка завжди відігравала істотну роль у процесі національного самовизначення й була важливим фактором націєтворення, нині активно розвивається неорелігійними вченнями та культурами. Нетрадиційні релігії та культури, що проникають на наші терени, істотно переформатовують ціннісні аспекти буття української спільноти.

Дослідницька література, інтерпретуючи різні аспекти неорелігійних рухів і вчень, в основному приділяє увагу історії їх виникнення, особливостям віровчення й динаміці поширення в різних спільнотах. Витоки релігійного ньюейджу, альтернативні соціальні проекти в нових релігійних рухах, а також динаміку розвитку ньюейджівських культів у Росії та Білорусі вивчали А. Дворкін [6], В. Авер'янов [1, с. 6], К. Агеєнкова [2], Т. Ачинін [3, с. 75–78], Е. Бабосов [4] та ін. Дослідженню релігійно-міфотворчого, історіософського, етноантропологічного тощо аспектів неоязичництва, рунвіризму, рідновірства присвячені розвідки Т. Талько [12]. Зокрема, вона проаналізувала особливості й характер впливів неорелігійних рухів на формування міжконфесійної толерантності українців у роботі [10, с. 50–51]. Дослідниця також

здійснила концептуальний аналіз гендерних аспектів деяких сучасних українських ньюейджівських течій і виявила, що міфологічні уявлення New Age про сутність фемінного суттєво не відрізняються від міфологічних побудов патріархальної культури, заснованих на есенціалістському розумінні сутності фемінного й маскуліного [11, с. 135–142]. Проблеми релігійної самоідентифікації в контексті формування етнонаціональної ідентичності сучасних українців вивчали І. Грабовською та Т. Талько [5].

Дослідники проблем культурної ідентичності підкреслюють, що набуття індивідом уявлення про своє аутентичне національне «Я» робить людину відповідальним громадянином, здатним ухвалювати самостійні відповідальні рішення, керуючись цінностями та інтересами національної спільноти. Науковці зазначають, що у вітчизняній культурі нині підтримується західна «громадянська» модель національної ідентичності, заснована на розгляді нації як культурного співтовариства, члени якого об'єднані спільною історичною пам'яттю, міфами, символами та традиціями [5, с. 163–164].

Оцінюючи вплив релігійної ідентичності на процеси національної самоідентифікації індивіда, вітчизняні науковці зауважують протиріччя, яке виникає серед дослідників у зв'язку з оцінкою ролі релігії в житті нашої

спільноти. Так, наприклад, В. Калач зазначає, що одна група дослідників твердить про втрату релігією впливу на суспільство, а інша наполягає на збільшенні різноманіття форм релігійного життя, активізації пошуків нового сенсу релігії, а також вказує на прагнення досягти більш глибокої співпраці та взаєморозуміння між різними конфесіями, релігіями й віровченнями. Релігійні діячі змушені адаптуватися до змінних соціокультурних умов: ідучи на компроміси, вони коригують віровчення, соціальні й етичні доктрини. Змінюються форми й засоби організації діяльності сучасних релігійних спільнот. На думку науковця, і сьогодні формування релігійної ідентичності є надзвичайно важливим для людей, оскільки це може стати вирішальним чинником національного буття й впливати на етнодиференціальні, етноконсолідаційні й націєтворчі процеси. Дослідник зауважує, що релігійна ідентичність по-різному проявляється в умовах етнічного й національного буття. Будучи однією з провідних ідентичностей у межах традиційних суспільств, вона може детермінувати якість ідентифікаційної матриці. «У ранньомодерну й модерну добу релігійна ідентичність відокремлюється від етнічної (уже не виступаючи її заміником) і починає впливати на національну ідентичність індивіда й спільнот. В умовах постмодерного суспільства релігійна ідентичність або реактуалізується, або набуває ознак мозаїчності й відмежовується від будь-яких релігійних традицій», – робить важливе узагальнення В. Калач [7, с. 18].

Уважаємо за доцільне звернутися до наведених вище концептуальних узагальнень науковця як до методологічної настанови для проведення аналізу студентських робіт, які презентують роздуми студентів ДНУ на тему «Чи потрібні українцям нетрадиційні релігії та культури?». Це знайшло відображення в 100 підсумкових аналітиках, написаних студентами напряму «Філософія», які прослухали спецкурс «Нетрадиційні релігії та культури», а також в есе студентів факультетів ДНУ, які за вибором вивчали курс «Релігієзнавство». Підкреслимо слушну думку В. Калача, що релігійна ідентичність сприяє залученню вірян до ціннісно-сміслового поля конкретної релігії (а також конфесії), а отже, ця ідентичність допомагає збереженню традиційних ідеалів, цінностей, зразків поведінки в умовах зміни поколінь. Науковець вказує на основні етапи розвитку релігійної ідентичності українського народу, а саме: «... а) становлення язичницької ідентичності; б) початок кристалізації християнської ідентичності; в) етап нівеляції християнської ідентичності й актуалізації подвійної релігійної

ідентичності на основі двовіри; г) етап відродження християнської ідентичності та її підтримка на державному рівні; г) етап стабілізації релігійної ідентичності на завершальній стадії етнічного розвитку; д) етап конфесіоналізації релігійної ідентичності в добу націєзації українського етносу; е) етап конструктивного впливу релігійної ідентичності на процеси національного розвитку української спільноти» [7, с. 18].

Важливо зазначити той факт, що «в сучасній гуманітаристиці *ідентичність* оприявнює свою багатозначність і використовується дуже розпливчасто» [8, с. 44].

Зупиняючись на неорелігійних вченнях і культурах, які найчастіше залучають до сфери свого інтересу й аналізу студенти 4-го курсу ДНУ, засвоюючи програму спецкурсу, звернемо увагу на часто повторювані думки у творчих роботах, присвячених аналізу перспектив нью ейджу в Україні та їх впливу на особистісну самоідентифікацію української молоді. Отже, визначаючи причини поширення неоязичництва й навернення молодих українців до Рідновірства, студент 4-го курсу зазначає, що криза традиційних релігій полягає в нездатності їх адаптуватися до сучасності. «Особливо це чітко видно на прикладі традиційного християнства», – зауважує автор, наголошуючи, що християнство спирається на величезну базу, що налічує не одне тисячоліття своєї історії, але суспільство змінюється й потребує змін у релігії. На його думку, православ'я ніби відривається від реального світу, а отже, цілком можливо, що буде реформація православної церкви, новий виток в її розвитку. Також у роздумах стосовно трансформацій традиційних релігій студент зазначає, що не всі традиційні релігії перебувають у кризовому стані. Наприклад, буддизм, навпаки, поширюється, що зумовлено його практичністю й спрямованістю на діалог з державами, іншими релігіями, наукою.

Серед переваг нетрадиційних релігій, що набувають усе більшої популярності в нашому суспільстві, автор есе виділив такі: соціальна спрямованість, використання ними наукових відкриттів і активні спроби пояснити те, що залишилося поза наукою. Головне їх завдання – не суперечити науці, а використовувати її. Велике значення приділяється саме практичному застосуванню знань, які дає конкретне неорелігійне вчення. «Тобто, ми фактично можемо спостерігати, як у суспільстві в рамках нетрадиційних релігій намагаються усунути ті недоліки, які не здатні подолати інші інститути. Також варто зазначити, що нетрадиційні релігії слід відрізняти від сект, з якими потрібно боротися, бо вони несуть загрозу суспільству», –

пише студент. Стосовно українського неоязичництва, яке було предметом аналітичного дослідження автора, зазначено, що воно має суттєві переваги перед іншими релігійними системами, оскільки націлене на розбудову нації та зміцнення державності, тобто заповнює ті лакуни, з якими не можуть упоратися інші соціальні інституції.

Розглядаючи неорієнталістські культури, які поширюються в Україні, студенти вказують на те, що в часи радикальних змін, кризових і нестабільних періодів у житті суспільства багато хто втікає від реальності, фокусуючись на східному містицизмі й неоіндуїзмі, знаходячи особливі філософські глибини в теософії, агні-йозі, вченнях засновника кришнаїзму Свами Прабхупади чи в «Єдиній релігії Ошо Бхагвана Шрі Раджніша». Так, наприклад, студентка 4-го курсу напрямку «Філософія» досліджувала неорелігійну систему Фалунь Дафа (Фалуньгун), яка прийшла в Україну з Китаю. Відповідаючи на питання: «Чим її зацікавила саме ця східна практика?», вона пояснила: «Коли мені треба було б обирати нетрадиційну релігію, це повинно було бути щось, пов'язане зі Сходом. Ця тонка східна нитка, яка пронизує наше життя, дуже приваблива. Саме в цій тонкості, легкості й невловимості криється вся краса східної душі. Моє ставлення до Фалунь Дафа неоднозначне. Я не можу сприймати Фалунь Дафа як релігію й навіть як щось подібне до релігії, однак цілком позитивно сприймаю це явище у вигляді фізичних і духовних практик. Як релігія ця система не придатна (нехай вибачать мені прихильники цієї релігії). У цьому вченні абсолютно не відчувається певної сакральності, немає культових споруд, міфології. Сухо й тоскно. Однак, якщо розглядати Фалунь Дафа як духовні й фізичні практики, то вона навіть дуже хороша, оскільки покращує фізичний стан людини. Твердити, що в цієї релігії є велике майбутнє, я не можу, бо немає в неї «задатків», щоб «чіпляти» людей за живе. За межі нетрадиційної в Україні вона точно не вийде».

Фалунь Дафа (Фалуньгун) виникла в травні 1992 р. в місті Чанчунь на північному сході Китаю, де Лі Хуанчжи, її засновник, провів свій перший відкритий семінар з фалуньгунь. Спочатку ця «система самовдосконалення» вважалася однією зі шкіл практик цигун і перебувала під егідою Китайського науково-дослідного інституту цигуну, маючи державну підтримку. Поступово Лі Хуанчжи змінив свій метод настільки, що його завдання повністю відрізняються від мети цигуну. Практика переслідує не лише мету «очищення серця й духовного порятунку». Деякі дослідники вважають, що Фалуньгун належить

до синкретичних вчень, яке співвідноситься з практикою буддистської школи, але при цьому послуговується концепціями й термінологією даосизму й конфуціанства. Основні принципи практики Фалуньгун задекларовані трьома поняттями: Істина, Добро та Краса. Акцент зроблено на моралі й моральності, добродійності. Вироблено окрему космологію.

Відповідаючи на питання про доцільність цієї неорелігії на наших теренах, студентка зауважує: «Скільки б не було нетрадиційних релігій і практик, і як би вони не намагалися виділитися, але традиційні релігії вони поки що не витіснили й навряд чи витіснять. Ставлюся до НРІК з цікавістю. Особливо цікаво те, що їх можна застосовувати на практиці. Багато хто вважає, що просто ходити до церкви, молитися – це не так цікаво, як практикувати різні системи духовного самовдосконалення. Малювати пентаграми, практикуватися в окультизмі, виконувати спеціальні вправи, задавати певні установки, дотримуватися певного раціону в їжі, досліджувати себе й своє тіло – це цікаво. Також дуже цікаві ідеї, пов'язані з космосом і позаземним життям. Містика і таємничість додають певного романтизму, система Фалуньгун має шарм, вишуканість. «Хіба цікаво студіювати від «А до Я» Біблію, ходити до церкви й слухати монотонні проповіді?» – запитує студентка. І доходить висновку: «От дивиться “студентське покоління” (вираз авторки твору) на традиційні релігії й порівнює їх з нетрадиційними. І, я думаю, у цьому немає нічого поганого. Що поганого в пошуку чогось нового? Навпаки, чим більше нового, тим більше досвіду й пам'яток». Але при цьому вона переконана: не слід думати, що традиції відходять на другий план. «Це як рідний дім і увесь світ», – пише студентка й продовжує: «Ти можеш подорожувати, відвідати багато місць, ознайомитися з багатьма культурами й навіть прожити півжиття, а може й усе життя в чужій країні, але милішого за рідний дім нічого немає. Так, там, можливо, немає веселощів, немає нічого нового, але дім – це завжди прихисток і тепло. Якщо ти народився в християнстві, то тобі, можливо, буде хай і не цікаво, але затишно. Люди бувають різні: хтось осілий, а хтось – мандрівник. Так і з релігіями».

Інша студентка, роздумуючи про роль і перспективи розвитку нетрадиційних релігій і культів у сучасному світі, доходить висновку про їхній вплив на процес самоідентифікації молоді на основі ознайомлення з сайєнтологією. Студентку надзвичайно зацікавила сама ідея впливу на людський розум і дух для гармонізації й удосконалення як внутрішнього, так і зовнішнього стану людини.

А ось міркування про сатанинську Біблію Антона Шандора Ла-Вея. Студент зауважує, що до ознайомлення з цією роботою в нього, як і в багатьох інших, були стереотипні уявлення про представників цієї течії. Зокрема, вони полягали в «наївній» вірі (саме так висловився автор) у те, що сатаніти – це ті люди, які приносять у жертву людей і тварин, підпалюють християнські церкви, вклоняються сатані як Богу тощо. «Після прочитання “Сатанинської біблії” усі подібні перестороги розвіялися й переді мною постав світогляд, який базується на раціональній основі, і що найцікавіше, на значній дециці здорового глузду», – пише студент. Вони вірять у Бога, але це не особистісний бог, а деякий врівноважений фактор у природі, якому не треба поклонятися, молитися, тому що в цьому немає сенсу. Уявлення про Бога являють собою деякий синтез деїзму й пантеїзму. Сатана ж є просто деяким символом – символом життя й реалізації людини в цьому житті. У центрі філософської системи сатанізму виступає ніхто інший як людина, тому не випадково головним сатанинським святом є день народження. Людина, так само як і тварина, є божеством для сатаніста. Головне завдання людини в цьому житті – це досягнення щастя й особистого задоволення, а для цього потрібно намагатися звільнитися від усіх умовностей і перешкод, що заважають рухатися до цієї мети. Тому головним об'єктом критики є християнство, яке звинувачується в нав'язуванні людині комплексу провини. Ла-Вей звинувачує християнство в тому, що воно подавило справжню природу людини, назвавши вияв її «гріхами», а життя перетворило на таку собі підготовку до смерті. Сатаніст не вірить у потойбічне життя, тому цінує життя тут і зараз. Життя є те, чого ти сам досяг. Немає сенсу молитися, скажи собі: «Я сам собі Спаситель».

Студент доходить висновку, що сатанізм – це синтез раціоналізму, здорового глузду, окультизму, утилітаризму, гедонізму, ніцшеанства, дарвінізму, егоїзму, екзистенціалізму, пантеїзму, деїзму. Вибухова суміш, слід зауважити. Самоідентифікація, відповідно, йде за всіма цими світоглядно-філософськими аспектами.

Євроінтеграційні прагнення України спонукають наше суспільство до сприйняття новітніх явищ західної культури, серед яких особливе місце належить нью ейджу – руху, заснованому на неоязичницькому окультизмі, еклектичному поєднанні східних і західних містичних систем, доповнених сцієнтистськими концептами, цілительством, ченелінгом, вірою в безособового бога, у реальність контактів з позаземними цивілізаціями й у набуття

людиною божественних властивостей тощо. Наголосимо, що нью ейдж не є абсолютно чужорідним феноменом, штучно прищепленим українській культурі західною свідомістю. Підтвердженням цього є той факт, що однією з засновниць цього руху була наша співвітчизниця – Олена Блаватська. Найбільш яскраво ньюейджівська свідомість виявляє себе в релігійній сфері, породивши безліч нетрадиційних релігійних практик та одіозних доктрин. Недаремно дослідники зауважують, що рух «Нью ейдж» є не просто спадкоємцем попередніх езотеричних вчень, а претендує на створення нової світової синтетичної релігії, яка замінить християнство. Основні принципи й поняття християнської ідеології, а саме – одкровення, зустріч, спасіння, любов, життя, святість, істина, гріх, хрест, шлях, бесіда, церква, образ зіставляються з відповідниками (якщо такі є) у релігійному нью ейджі. Прохристиянські критики нью ейджу сьогодні дозволяють собі образливі випадки проти представників нової течії. Так, зокрема, О. Четверикова, звинувачуючи «Нью ейдж» у содомії й сатанізмі, наполягає на тому, що фактично цей рух являє собою добре організовану лібертіанську революцію, що здійснюється «співтовариством нелюдів, які підняли бунт проти Творця, і яка спрямована на зміну самої сутності людини, позбавлення її духовних основ, природних біологічних коренів, знищення сім'ї і традиційних суспільних зв'язків. ...Йдеться про повне «перереформатування» людини з тим, щоб зробити можливим її добровільний вступ до антицеркви сатани» [13].

Проблема цивілізаційного вибору країни, її виживання на сучасному складному кризовому етапі існування залежать і від здатності знайти компроміс між представниками християнської та ньюейджівської релігійності, або хоча б виділити буферну зону для зменшення напруги протистояння.

У висновках зазначимо, що наведені окремі положення зі студентських робіт і загальна орієнтованість текстів не підтверджують так однозначно думку деяких вітчизняних дослідників про те, що «з 2004–2005 рр. респонденти почали все частіше використовувати ідентитети «християнин» і «християнка». Твердячи, що «Я християнин», вірянин співвідносить своє «Я» зі знаково-символічним, ідейно-образним і ціннісно-смісловим простором християнства. З'ясувалось, як пише В. Калач, що для респондентів з християнською ідентичністю характерна більш конструктивна ієрархія життєвих смислів, суб'єктивний тип політичного самовизначення й вищий рівень патріотизму, ніж для інших» [7, с. 18]. Останнє твердження навряд чи може бути так однозначно сприйняте як

істинне. Наприклад, прихильники неоязичництва підкреслюють його спрямованість на відродження й підтримку національних цінностей, які, безумовно, можуть стати опорою в житті молоді особистості.

Поліконфесійність у релігійному житті українців спонукає студентську молодь зважати на існування не лише християнських церков, а й інших нехристиянських спільнот, які відіграють досить суттєву роль у східних регіонах країни. Студенти пишуть про свою згоду з положеннями резолюцій конференцій, які задекларували необхідність удосконалення релігійних відносин на засадах партнерства, необхідність рекомендувати Міністерству науки і освіти

України, Держкомітету України у справах національностей та релігій разом з відділом релігієзнавства Інституту філософії НАН України розробити загальнонаціональну Програму релігієзнавчої освіти молоді, зокрема й з виховання культури толерантності; погоджуються з необхідністю налагодження за підтримки Державного комітету України у справах національностей та релігій спільно з Всеукраїнською радою церков і релігійних організацій, УАРС, УАР гармонізації відносин між Церквами, релігійними організаціями, а також з необхідністю сприяти формуванню культури толерантності в релігійній сфері й суспільстві [9].

Список використаних джерел

1. Аверьянов В. Телепрограммы секты «Дети Бога» на Могилевском телевидении / В. Аверьянов // Личность. — 1998. — № 9. — С. 6—10.
2. Агеенкова Е. К. Альтернативные социальные проекты в новых религиозных движениях / Е. К. Агеенкова // Религия и общество—4 : сб. научн. трудов / Под общ. ред. В. В. Старостенко, О. В. Дьяченко. — Могилев : УО «МГУ им. А. А. Кулешова», 2009. — С. 6—8.
3. Ачинин Т. И. К вопросу о религиозности студентов / Т. И. Ачинин // Религия и общество—5 : актуальные проблемы свободы совести : сб. научн. ст. междунар. научно-практич. конф. (Могилев, 6 мая 2010 г.) / Под общ. ред. В. В. Старостенко, О. В. Дьяченко. — Могилев : УО «МГУ им. А. А. Кулешова», 2010. — С. 95—98.
4. Бабосов Е. М. Динамика религиозности в независимой Беларуси / Е. М. Бабосов. — Минск, 1995. — 65 с.
5. Грабовская И. Н. Проблемы религиозной самоидентификации в контексте формирования этнонациональной идентичности современных украинцев / И. Н. Грабовская, Т. Н. Талько // Этнічна, моуна і культурна разнастайнасць у сучаснім грамадстве : збірник наукових прац удзельнікаў міжнар. навук.-практ. канф. (Магілау, 29—30 мая 2014 г.) / Маг. дзярж. ун-т харч. ; уклад. І. А. Пушкін, ред. кал. Ю. М. Бубнау. — Магілеу : МДУХ, 2014. — С. 162—166.
6. Дворкин А. Тоталитарные секты / А. Дворкин. — Нижний Новгород, 2002. — 813 с.
7. Калач В. М. Консолідуєчі функції релігійної ідентичності / В. М. Калач // Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2016» (Київ, 20—21 квітня 2016) : матеріали доповідей та виступів / Редкол. : А. С. Конверський [та ін.]. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. — Ч. 8. — 151 с.
8. Лисий І. Концепт національної ідентичності в дослідженнях культури / Іван Лисий // Tertium non datur: Проблема культурної ідентичності в літературно-філософському дискурсі XIX—XXI ст. : колективна монографія / Наук. ред. та упоряд. В. П. Моренець. — К. : НаУКМА, 2014. — С. 40—53.

References

1. Averianov, V. (1998). TV programs of the cult "God's Children" on Mogilev TV. *Lichnost'*, 9, 6—10. [in Russian]
2. Ageenkova, Ye. K. (2009). Alternative social projects in new religious movements. *Religiia i obshchestvo—4 : coll. of scientific works*. Ed. by V. V. Starostenko, O. V. Diachenko. Mogilev : UO "MGU named after A. A. Kuleshov, 6—8. [in Russian]
3. Achinin, T. I. (2010). To the question of students' religiosity. *Religiia i obshchestvo—5 : important problems of the freedom of conscience : coll. of scientific articles of International scientific-practical conference (Mogilev, 6 May 2010)*. Ed. by V. V. Starostenko, O. V. Diachenko. Mogilev : UO "MGU named after A. A. Kuleshov, 95—98. [in Russian]
4. Babosov, Ye. M. (1995). *Dynamics of religiosity in independent Belarus*. Minsk. [in Russian]
5. Grabovskaiia, I. N. (2014). Problems of religious self-identification in the context of forming ethno-national identity of modern Ukrainians. *Ethic, language and culture diversity in modern society : coll. of scientific works of International scientific-practical conference (Mogilev, 29—30 May 2014)*. Mogilev : MDUKH, 162—166. [in Russian]
6. Dvorkin, A. (2002). *Totalitarian cults*. Nizhniy Novgorod. [in Russian]
7. Kalach, V. M. (2016). Consolidating functions of religious identity. *International scientific-practical conference "Days of science at Philosophy Faculty – 2016" (Kyiv, 20—21 April 2016) : conference proceedings*. Kyiv : Publishing centre "Kyiv University", Vol. 8. [in Ukrainian]
8. Lysi, I. (2014). The concept of national identity in culture research. *Tertium non datur: The problem of culture identity in literature and philosophic discourse of XIX—XXI centuries : collective monograph*. Ed. by V. P. Morenets'. Kyiv : NaUKMA, 40—53. [in Ukrainian]
9. *Resolution of Ukrainian Scientific and Practical Conference "Tolerance of inter-confessional relations"*. Zaporizhia, 24 October 2007. Retrieved from : www.adventist.org.ua. [in Ukrainian]
10. Tal'ko, T. M. (2016). Influence of neo-religious cults on forming inter-confessional tolerance of Ukrainians. *International scientific-practical conference "Days of*

9. Резолюція всеукраїнської науково-практичної конференції «Толерантність міжконфесійних відносин» [Електронний ресурс]. — Запоріжжя, 24 жовтня 2007 р. — Режим доступу : www.adventist.org.ua (27.04.2016).
10. Талько Т. М. Вплив неорелігійних рухів на формування міжконфесійної толерантності українців / Т. М. Талько // Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2016» (Київ, 20—21 квітня 2016) : матеріали доповідей та виступів / Редкол. : А. Є. Конверський [та ін.]. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. — Ч. 8. — 151 с.
11. Талько Т. М. Гендерна проблематика в релігіях New Age / Т. Талько // Філософсько-методологічні аспекти наукових досліджень в умовах глобалізації : монографія / Наук. ред. О. М. Пшінька, Т. І. Власової. — Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2014. — 235 с.
12. Талько Т. М. Релігійно-міфотворчий, історіософський та етно-антропологічний аспекти феномену РУНВіри у контексті української культури / Т. М. Талько // Грані : науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. — Дніпропетровськ. — 2 (22) березень—квітень 2002. — С 77—82.
13. Четверикова О. Н. «Новый мир» извращенцев как всемирная содомская антицерковь [Электронный ресурс] / О. Н. Четверикова // Русская народная линия. — 2013. — 30 мая. — Режим доступа : http://ruskline.ru/analitika/2013/05/30/novyj_mir_izvravencev_kak_sodomszkaya_anticerkov (27.04.2016).
- science at Philosophy Faculty – 2016" (Київ, 20—21 April 2016) : conference proceedings. Ed. by A. Ye. Konvers'kyi. Kyiv : Publishing centre "Kyiv University", Vol. 8. [in Ukrainian]*
11. Tal'ko, T. M. (2014). *Gender problematics in the religions of New Age*. In : Philosophical and methodical aspects of scientific research under conditions of globalization : monograph. Ed. by O. M. Pshin'ka, T. I. Vlasova. Dnipropetrovsk : Publishing Makovets'kyi. [in Ukrainian]
12. Tal'ko, T. M. (2002). Religious and myth-creating, historiosophic and ethno-anthropological aspects of the phenomenon RUNViry in the context of Ukrainian culture. *Grani : scientific-theoretical and public-political almanac*. Dnipropetrovsk. 2 (22) March—April 2002, 77—82. [in Ukrainian]
13. Chetverikova, O. N. (2013). "Novyi mir" of perverts as a world Sodom anti-church. In : Russian public line. Retrieved from : http://ruskline.ru/analitika/2013/05/30/novyj_mir_izvravencev_kak_sodomszkaya_anticerkov. [in Russian]

Відомості про авторів:**Талько Тетяна Миколаївна**

talkotm@ukr.net

Бунакова Ірина Вікторівна

shulga56@bk.ru

Дніпропетровський національний університет
ім. Олесь Гончара
просп. Гагаріна, 72, м. Дніпропетровськ,
Дніпропетровська обл., 49000, Україна
doi: <http://dx.doi.org/10.7905/vers.v0i7.1369>

Надійшла до редакції: 27.04.2016 р.

Прийнята до друку: 05.05.2016 р.

Information about the authors:**Tal'ko Tetiana Mykolaivna**

talkotm@ukr.net

Bunakova Iryna Viktorivna

shulga56@bk.ru

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University
72 Gagarina Avenue, Dnipropetrovsk,
Dnipropetrovsk region,
49000, Ukraine

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/vers.v0i7.1369>

Received at the editorial office: 27.04.2016.

Accepted for publishing: 05.05.2016.